بەکورتی 24: برینی رەوشتیی.. کەتا جەری برین نییە، کە مرۆڤایەتیی بەیهێناویین.. ئازاد حەمە

برینی رەوشتییMoral Injury چەمکێکی نوێیە و لە کۆتاییەکانی سەدەی بیستدا کەوتووەتە بەربەکاربردن و وەک نەخۆشییەکی دەروونییش نەناسێندراوە. سەرەتا چەمکەکە لە بواری دەروونناسی سەربازیدا سەریهەڵداوە و دواتر بەرەو بواری چارەسەری ڕەفتاری مەعریفی (CBT) رۆشتووە. کەواتە، یەکێک لە ڕێگاچارەسەرەکان سەبارەت بە برینداربوونی رەوشتیی چارەسەری ڕەفتاری مەعریفی (CBT)یە، کە فەلسەفەی کلینیکی(عیادەی فەلسەفیی) دەکارێت لەوبارەوە کاری لەسەربکات.

دەکرێت بگوترێت، کە برینداریی رەوشتیی هەمایە بۆ ئەو دۆخ و ڕووداوانەی کاریگەریی دەروونی و کۆمەڵایەتی و ڕۆحییان لەسەر ئەو کەسە داناوە، کە رەوشتیی برینداركردووە. دەکرێت ڕووداوەکان هەڵەشە ئامێز ببوبێتن، یان بابەتگەلێکبووبێتن، لە شێوەی خیانەتکردن، پێشێلکردنی بیروباوەڕ و بەها رەوشتییە قووڵەکان. لە بەرئەوەی کەسەکە بەهۆی ئەم برینداربوونە رەوشتییەوە دووچاری خەمۆکیی دەبێت، رەنگە برینە رەوشتییەکە ئاماژەکانی پێشێوی دەروونی پاش خورپەPTSDش لەخۆ بگرێت. بۆنموونە سوتاندنی کتێبێکی پیرۆزی ئاینیی لەبەردەم کەسێکی دیندار، یان سوکایەتیکردن بە بەهای سیاسیی و هەمایەکی ئایدیۆلۆژی کەسێک.

برینی رەوشتیی چییە؟جۆرێک نییە لە فشاریی، پێشێویی دەروونیی؟ برینی رەوشتیی جیاوازیی چییە لە پەریشانی رەوشتییMoral Distress؟ ساڕێژبوونی برینی رەوشتیی شیاوە؟ چ ڕووداوەک ئەگەری زیانبەخشی رەوشتیی هەیە؟ دەگەی رەوشتیی برینداریی رەوشتیی دروستناکات؟ مرۆڤ تاکە بوونەوەرە کە برینی ڕەوشتیی تیادروستدەبێت؟ شەت دووچاری برینی ڕەوشتیی دەبێتەوە؟ جیاوازیی لەنێوان برینە ڕەوشتییەکاندا هەیە؟

برینداریی رەوشتیی چییە؟ ئەم جۆرە بریندارییە لە پرسە رەوشتییەکانەوە سەرچاوەدەگرێت و ئەنجامی توندوتیژی و زەبرێکی ڕاستەوخۆ نییە. گومانیناوەت، ڕووداوە زیانبەخشە رەوشتییەکان

هەمیشە هەکاری سەرەکیی برینداربوونە رەوشتییەکانی تاکن. واتە، ئەوانەی دووچاری زیانبەخشی رەوشتیی دەبنەوە یان بەها رەوشتییەکانیان پێشێلدەکرێت، دەبینیین کە ئەوانە راستەوخۆ رووبەرووی برینداربوونی رەوشتیی دەبنەوە. لە ئاژەڵ لەم رەسایانە بەدەرن، چونکە کرداری ئاژەڵەکان نە ڕەوشتییە نەش ناڕەوشتیی. بەمجۆرە بێت بوونی ڕەوشت گرنگە بۆ برینداربوونی رەوشتیی.

هەر تایبەت بەو لایەنەی سەرەوە دەکرێت بپرسین، کە ئایا شێت دووچاری برینی ڕەوشتیی دەبێتەوە؟ سەبارەت بەم لایەنە، زۆربەی پسپۆران لەبواری شێتناسی و رەوشتناسی پێیانوایە بە بڕیاردان لەسەر ئەم لایەنە پێویستمان بەسەرلەنوێ پێناسەکردنەوەی واتای شێت و واتای ڕەوشتە. هاوکات ئەوەش، کە ئاستی شێتبوونەکەی شێت لەکوێیە، واتە ئاگایی بەتەواتی لای شێت باریکردووە. ئەگەر ئاگایی لای شێت بەتەواوەتی بوونی نەبێت کەواتە ڕەوشت بۆ شێت ئەو بەهایەی نییە، یان ڕەوشت پێیوەندیی بە ئاکار و رەفتارییەوە نییە.

سەرباری ئەوە، کاتێک پەرێشانی رەوشتیی ئەزموون دەکرێت، کە مرۆڤ ڕووبەڕووی دووڕیانێکی رەوشتیی دەبێتەوە. پسپۆران و پزیشکانی دەروونیی پێیانوایە کە ئەگەر پەریشانی رەوشتیی چارەسەر نەکرێت، دەتوانێت گەشە بکات بۆ برینداربوونی رەوشتیی درێژخایەن. بۆیە لێرەدا پێویستە بپرسیین: رەوشت چییە؟ رەوشت ئاماژەیە بۆ ئەو کۆمەڵە ڕێسا و فەرمانە کۆمەڵایەتیانەی بناغەی کارکردنی کۆمەڵگایەک و هەڵسوکەوتی تاکەکانی دادەنێن.

برینی رەوشتی دیوی تریشی هەیە، بەنموونە: هەوڵ بۆ گەڕینی هەستی کەسێک سەبارەت بە دەسییەک کە تیایا تاوانبارکراوە، لەکاتێکدا خۆی تاوانبار نییە. کەوابێت، ئەگەر پێتنەکرێت هاوکاری بییت و لەو دۆخی تاوانبارکارییە رزگاریکەیت دواجار دوچاری برینداربوونی رەوشتیی دەبیت. وێڕای ئەوە، لەم بارەوە دیاردەی تری برینی رەوشتییمان هەیە، لەوانە:کاتێک لە شەرێکدا تۆ هەکاری مردنی بە ناحەقی کەسانێکی تریت، یان هەکاری ئەوەی، کە کەسانێک هاوکاری پزیشکییان بەدەستنەگات.

سەرباری ئەوە، ئەزموونەکانی شەڕ بەشێکە لەو برینداریییە رەوشتییەی لای سەربازەوە باسکرا. بەنموونە، ئەو دۆزەی جەنگی ڤێتنام لەرووی رەوشتییەوە دروستیکرد وایکرد زۆرێک لە سەربازە ئەمریکییەکان ڕووبەڕووی بارودۆخی رەوشتیی ببنەوە؛ لە شەری کەرواتیاشدا زۆرێک بە برینداریی رەوشتییەوە لە ململانێکانی ناو شەڕەکە هاتنەدەرەوە؛ داگیرکردنی کوەیت لەلایەن سەربازە عێراقییەکانەوە ئەمەش یەک دونیا برینداربوونی رەوشتی بۆ سەربازە عێراقییەکان هێنا.

بە گەلێک لە توێژەران و پزیشکەکان زۆرێک لە قوربانییەکانی

برینداریی رەوشتیی ئەوانەن، کە ڕووبەڕووی مردن یان هەڕەشەی مردن، یان توندوتیژی سێکسی بوونەتەوە. دەرئەنجامەکانی شەڕ لەسەر دانیشتوانی بێتاوانیش یەکێکە لە هۆکارەکانی دروستبوونیی برینداریی رەوشتیی.

وێرای ئەوە، برینداربوونی رەوشتیی دەتوانێت کاریگەری لەسەر ژیانی کەسیش دانێت، جا لەناو خێزان بێت یان شوێنی کار. لەبەرئەوەی ئەوانەی دووچاری برینداربوونی رەوشتی دەبنەوە لە شوێنی کارەکانیاندا پاسیف، بگرە بێزار و خەمۆکیش دەبن.

دیوێکی تری برینی رەوشتیی ئەم لایەنەش دەگرێتەوە: بێهیوایی و یان بێدەسەڵاتی لە بەرامبەر رووداوەکان رێگایەکن بۆ برینداریی رەوشتیی. ئەم حاڵەتەش زۆرجار رووبەرووی زۆرێک لەو کارمەندانە لە جیهاندا دەبێتەوە کە لە بواری کاری خێرخوازیدا کاردەکەن: کارمەندانی ئۆفیسی پەناهدەکان، ئاگرکوژێنەرەوەکان، کارمەندانی بواری بومەلەرزە و رووداوی سروشتیی، رۆژنامەوان و پزیشکانی ئەودیو سنوورەکان.

دوا گوتنمان سەبارەت بە برینداریی ڕەوشتیی ئەوەیە، کە کۆمەڵگەی تازەی کوردی پڕە لە جۆرەکانی شکستیی رەوشتیی و رەوشتیانە برینداربوون. رۆژانە سەرپێچییە رەوشتییەکان برینداریی رەوشتیی دروستدەکەن. برینە رەوشتییەکانی کۆمەڵگەی کوردی لەگەڵ کات زیاددەکەن(لە ئەنفالەوە تادەگاتە بێکەرامەتکردن بەناوی موچەوە) و لەناو برینداربوونی رەوشتیی کوردییشدا مرۆق بەدەست ئەو ئازارە دەروونیی و ڕەفتاریی و کۆمەڵایەتیی و هەندێکجاریش ڕۆحیانەی رووبەڕوویدەبێتەوە دووچاری گیرخواردنێکی سەیری دەروونیی دەبێتەوە. ئەو رووداوانەی ئەم مرۆڤە کوردە بەرکەوتنیان لەگەڵدا دەکات ڕوشاندیی رەوشتیی بەدەنێت و ڕێگایەکیشدەبن بۆ بێهیوایی و دواتر لە مرۆقبوونکەوتنیش. ئەمە وادەکات بڵێین: ڕووداوە زیانبەخشەکانی رەوشتی کۆمەڵگەی ئێمە شکستی رەوشتیشیان لەگەڵ خۆیان پەلەکێشی ناو ژیانی دروونی و رۆحی ئێمە کردووە.

ئازاد حەمە
پرۆفیسۆر لە فەلسەفە لە زانکۆی سلێمانی

یەڵماز گونای ڕۆماننووس و نووسەر.. حەیدەر عەبدولڕەحمان

کاتێك ناوی یەڵماز گونای دەهێنرێت، وێنەی دەرهێنەرێکی یاخی و ئەکتەرێکی شۆڕشگێڕ و سینەماکارێکمان دێتە بەرچاوی، کە بەتواناو ئیرادەو توانست و داهێنانی خۆی، توانی تەواوی کۆتو پێوەندو بەربەستە سیاسی و کۆمەڵایەتییەکان تێك بشکێنێ، بۆ بەدەستهێنانی ئامانجە گەورە هونەری و نەتەوەییەکانی، زۆرێك لەهەوڵەکانی لەپشت هاوێنەی کامێرا و لەناو دیوارە پتەوەکانی ئەو زیندانەی کە چەندین ساڵ ماڵ و مەئوای بووە، کردوونی بە سەرچاوەی داهێنانی گەورە، بەتایبەت ئەو ڕۆمان و چیرۆك و سیناریۆیانە بوون کە لە زینداندا نووسیوویەتی و زۆرێك لە توێژەران و ڕەخنەگران و چاودێران، بەبەرهەمی بە دەگمەن ناوی دەبەن.
بۆیە زیندان بۆ گۆنای، کۆتایی هاتنی ژیانی پیشەیی نەبوو، بەڵکو فەزای داهێنانێکی دیکە بوو، ئەو زیندانە بوو بەپاڵنەرێکی بەهێز، بۆ دروستکردنی هونەرێکی باڵاترو ئامرازێکی پتەوتر.

ڕۆمانەکانی وەك :
بۆینو بوکوك ئۆلدولەر، هوکرەم، سەبا، پەنسەر کامی و ئیکی ئەکمەك ئیستیۆروز ، سەینەی سەلیمییە .
ئەو ڕۆمانانە گۆڕانکارییەکی نوێ بوون لە ژیانی ئەودا، چونکە یەڵمازی لە سینەماکارێکی واقیعییەوە گۆڕی بۆ بیرمەندێکی ژیرو نووسەرێکی گەورە .
زۆربەی ئەو بیرۆکانەی بەقەڵەم دەری دەبڕین، بەڕەخنەگرتن لە نادادپەروەری، ئێش و ئازاری ستەملێکراوان، هەژاری، زیندانەکان و کێشەی ناسنامەکانیان، بەزمانێکی ئەدەبی پڕ لە سۆز.

1. بۆینو بوکوك ئۆلدولەر (ئەوانەی بەچەماوەیی مردن)
   دەزگای (İthaki Yayınları) یەکەم چاپی ئەم ڕۆمانەی ساڵی 1971 لە تورکیا چاپ کردووە، بەم دواییەش سەر لە نوێ چاپی دووەمی بڵاو کردۆتەوە.
   گۆنای بۆ 16 مانگ ئەم ڕۆمانەی لەزیندانی (نەقشەهیر) نووسیووە، باس لە ژیانی خێزانە هەژارەکانی کورد و نا ئارامیی و چەوسانەوەی نا مرۆڤانەی ناو زیندانەکان دەکات. هەروا تیشك دەخاتە سەر ململانێی شوناس و واقیعی سیاسی.

ڕۆمانەکە ساڵی 1972 خەڵاتی (ئۆرهان کەمال) ی پێ بەخشراوە .

2. هوکرەم (خانەکەم) :

بەشی یەکەمی زنجیرە کتێبەکانی سەبەری سەلیمییە
ساڵی 2017 لە دەزگای İthaki Yayınları بڵاوکراوەتەوە,
بەڵام ساڵی 1975 لە زیندان نووسراوە
کتێبەکە ڕەنگدانەوەیەکی گرافیکی ناو زیندانی سەلیمییە لە ماوەی ساڵانی ١٩٧٢-١٩٧٤، کە مانیفێستێکی هونەری لە دیدگا و بیری شۆڕشگێڕانەی گونای پێکدەهێنێت.

3. Soba, Pencere Camı ve İki Ekmek İstiyoruz (ئاگردانێك و پەنجەرە و دوو پارچە نانمان دەوێت)

چاپی یەکەمی ساڵی 2004 لە دەزگای İthaki Yayınları و چاپی دووەمی ساڵی 2019 بڵاو کراوەتەوە.
ڕۆمانەکە لە ئەزموونەکانی زیندان، ڕەنگدانەوەی بیری منداڵان و هەرزەکاران نیشان دەدات ، بە شێوازێکی واقیعی، ڕاستەوخۆ باس لە کێشەی هەژاری و پشتگوێخستن و تاوانکارییەکانی بارودۆخی کۆمەڵایەتی دەکات.

4. Yol (The Road) – دەقی تەواوی سیناریۆی یۆڵ

ساڵی 2020 لە دەزگای (İthaki Yayınları) بڵاو کراوەتەوە .
دەقی تەواوی سیناریۆی ڕەسەنی فیلمی یۆل لەخۆدەگرێت، لەگەڵ چاوپێکەوتن و کاردانەوە نێودەوڵەتییەکان و شیکاری پرۆژەی فیلمەکە و ئەو هەلومەرجەی کە لە زینداندا نووسراوە.
ئەم کارە نێودەوڵەتییە لە ساڵی ١٩٨٢ خەڵاتی (پاڵمی دۆری) بەدەستهێنا.

5. سەلپا (بەشی دووەمی سەبەری سەلیمییە)

چاپی یەکەمی ساڵی 1970 لە تورکیا بڵاوکراوەتەوە، ساڵی ١٩٩٧-٢٠٢١ چاپ کراوەتەوە.
کتێبەکە درێژەدانە بە ئەزموونی (هوکرەم) لە ڕێگەی کارەکتەری مەهمەت سەلپا.
باس لە پەرەسەندنی هۆشیاری سیاسی و کۆمەڵایەتی دەکات لە زینداندا دەکۆڵێتەوە.

6. سانیك (تۆمەتبار)

بەشی سێیەمی سەبەری سەلیمییە)
ساڵی 1975 لە تورکیا بڵاوکراوە تەوە، ساڵی ٢٠١٧ بۆ جاری دووەم چاپ کراوەتەوە.
ئەنتەلۆژییەك لەپرسی ئازادی ڕادەربڕین و دادپەروەری لە زیندانەکانی تورکیادا، ڕەخنەیەکی توند لە دەوڵەت و

دامەزراوە سەرکوتکەرەکانی، لەڕوانگەی زیندانییەوە پێشکەش دەکات.

7. ئەغلوما حیکایەتلەر (چیرۆکەکانم بۆ کوڕەکەم)

چەند جارێك لە ساڵانی ١٩٩٤-٢٠١٩) چاپ کراوە تەوە.

: کۆمەڵە چیرۆکێکە کە بۆ منداڵان بەفۆرمێکی هێمادار کۆکراوەتەوە، سەربوردەکانی باوکایەتی بە دیدێکی مرۆیی بەرجەستەکراوە، زۆرێك لە ژیان و کەسایەتی گۆنای ئاشکرا دەکات.

8. سیناریۆکانی: ئوموت، ئەرکەداش، ئوموتسوزلار، سەییت هان و هتد (1975-1977)

دوای مردنی لە کتێبی سیناریۆ یان کۆمەڵەکاندا بڵاو بۆتەوە.

باس لەئەزموونی گۆنای وەك سیناریستێك دەکەن لە زیندان، لەڕێگەیی نمایشی کارەکتەرەکانەوە کە نوێنەرایەتی چینە کۆمەڵایەتییە پەراوێزخراوەکان دەکەن، باس لە تەوەری هەژاری، نائومێدی، دەستایەتی و ناسنامەی سیاسی دەکەن

9. فاشیزم ئوزەرین، سیاسال یەزلار (وتاری سیاسی و فیکری)

دوای مردنی ساڵی ١٩٨٥ چاپ کراوە .

ئەم بەرهەمانە: ڕەنگدانەوەی فیکری لەسەر فاشیزم و شۆڕشی کۆمەڵایەتی و ڕۆڵی کولتوور لە گۆڕانی کۆمەڵایەتیدا، وێناکردنی ڕەهەندە سیاسی و ئایدۆلۆژییەکانی بیری ڕەخنەگرانەی ئەون.

10. یۆل و سورو – سیناریۆی دوای مردن

ساڵی 1994 چاپ کراوەتەوە .

ئەو سیناریۆیانەن کە ڕەنگدانەوەی ئەزموونە واقیعی و شۆڕشگێڕییەکانی گۆنان ، باس لە ئازارەکانی گوندنشینانی کورد دەکات

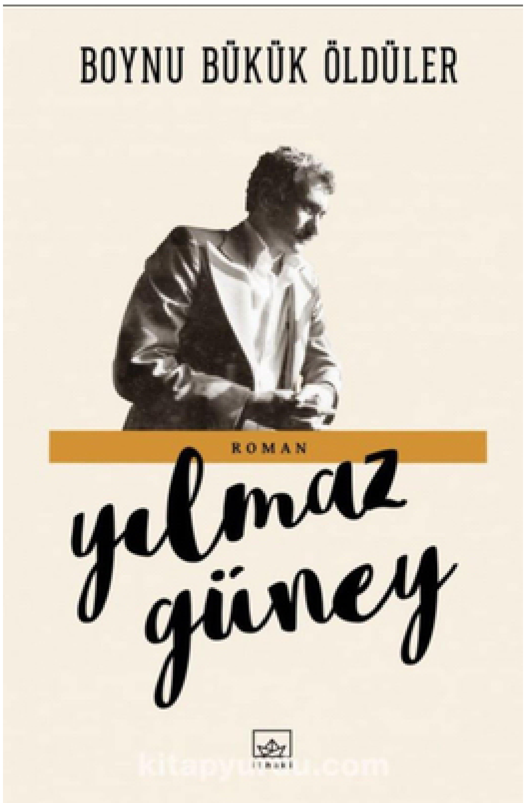
BOYNU BÜKÜK ÖLDÜLER
ROMAN
yılmaz güney

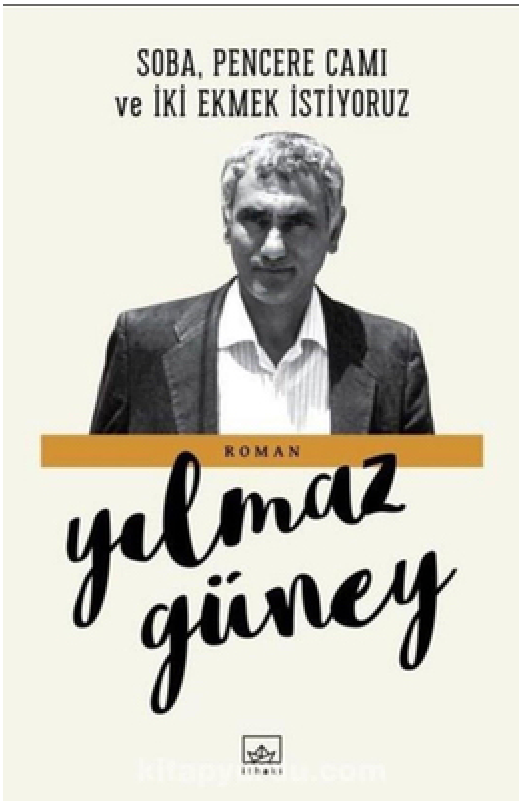
SOBA, PENCERE CAMI
ve İKİ EKMEK İSTİYORUZ
ROMAN
yılmaz güney

پەراوێـــــزی چـــــواردەیەمینی
تێـكست.. نەژاد عزیز سورمێ

لەگەڵ نیشتەجێ بوونی و بەجێهێشتنی قۆناخی كۆكردنەوەی بژێوی، مرۆڤ هەوڵـی داوە پەنـایەك بدۆزێتەوە بارگەكـانی هەسـتی تێـدا بەتـاڵ بكاتەوە و هەناسەیەكی لێ بدا و خەمەكانی بەبابدا كە ژیان و ململانەكـانی لەگـەڵ هەمـوو مـەودا شیرینەكـانییەوە ڕووبـەڕووی دەكەنەوە.. لەو پانایانەش كە ئادەمزاد لەو ڕاستەدا ڕووی تێكردوە داهێنانی نوكتە بووە…

نـوكتە لەسـادەترین پێناسـەیدا دەكـرێ هۆیـەك بێ لـە نیشانـدانی بێموبالاتی لە ئاست پێشهاتە تراژیكۆمیدیەكانی ژیان، هەندێ جاریش هەڵوێست وەرگرتن لەبەرابەر ستەم و یاساشكێنـیەكی دیاریكراو، وەك هۆیەكی ڕاگەیاندنی نەنووسراوی زۆرا و زۆر ، وەك ئاگری ناو پووش بڵاودەبێتەوە و بێ ئەوەی سەرچاوەی دیار بێ، بۆیە گەلێك لەسەرێك دەوڵەتان بێ باخەربوون لەكـۆـرقی ڕاسـتینەی شەقام زۆرجار پشتیان بـەو نوكتـانە بەسـتووە لەلایـەن ڕاوێژكـار و دەسـت و پەیوەندییەكانییانەوە بۆیان كۆكراوەتەوە؛ لەوانە بەنموونە سەرۆكی كۆچكردووی میسر جەمال عەبدولناسر. نوكتە بەشێكیشە لەو شەڕەی سایكۆلـژستەكان بەشەڕی دەروونی دەناسن، وەك دەمگۆیەك ئەم زار و ئەو زار دەكا… لەمەشدا نوكتە لە ڕۆژنامە یا بڵاوكراوەیەك یا ئیستگەیەك دەچێت بێ خاوەنی ئیمتیاز و بێ سەرنووسەر و بێ چاپخانە و بەبێ شەپۆلی كارۆموگناتیسییەوە دەگات. ئەو ڕەهەندانەی لە نوكتەدا یەك دەگرنەوە (ئەگەر لەبناغەشدا بێ ئەوە دانەهێنرابن) ئەو ڕەهەندانەن ڕای گشتی لە بەرابەر كێشەیەكی دیاریكراودا پێك دێنن… چونكە هیچ نوكتەیەك نییە مەبەستێكی زۆراو زۆری لە پشتەوە نەبێت، كە ڕەنگە هەندێ جار نیازی ڕووخێنەر یاخود ماكی دژمن، یا ئـەوەی بەتـابووری پێنجـەم نـاو دەبرێـی پێـوە بێ بەمەبەسـتی لـە گرێژنەبردنی ئەمن و ئاسایش یاخود سووكایەتی بەسەروەری كردن، یا هەندێ جار بەپێچەوانەوە بێ ڕەنگێشتنی دەمارگیریی ، زۆر جاریش ڕەخنەیە لەو لادانانەی لە سیستەمی بەڕێوەبردندا هەستی پێ دەكرێ یا دەبینرێ.. نوكتە چەكێكی كاریگەرە لەشەڕ و لەئاشتیشدا، زۆر جار لە كـاتێكی ناسـك و لەتركـزە و چارەنووسـسازدا تۆوی بێ بڕوایـی و بێهیوایی لە قاوخێكی پێكەنین ئامێزدا دەچێنێ، یالە قاوخێكی ئامانج درێ و پێوەناندا دەبێتە هۆیەك بێ پەردەپێش كردنی هەندێ ڕاستی و لەجێدانانی گەشبینیەكی خەیاڵی و بێ بناغە و زەوینە، بە ڕەوتێكی

مەیدانی قۆزراوە لە کەسێکەوە بۆ ئەوی دی یا لە ڕەوتێکی دیاریکراوەوە بۆ ئەوەیتر ، بەتایبەتیش لەو ساتەوەختو ڕۆژگارانەی سیستەمی بەڕێوەبردن یا هەر سیستەمێکی دیکەی کۆمەڵایەتی هیچ بوارێك بۆ دەربڕین ناهێڵێتەوە، لەوکاتانەدا نوکتە، باوەکو گاڵتەئامێز و پێکەنیناویش بێ، بەڵام لەخۆیدا تراژیدیایەکی خەمناك دەردەبڕێ و هەستێکی خەولێخراو بەئاگا دێنێتەوە…

هەندێ جاریش بەکەمگرتنی بەرابەر و سووکایەتی پێکردنیەتی، بەتایبەتیش کاتێ ڕووی قێزەونی شۆڤێنیایەتی تێدا دەردەکەوێ… لەکۆمەڵگەی ئێمەدا وەکو زۆر کۆمەڵگەی دونیا (نوکتە) بەشێك لەکلتوورمان پێك دێنێ.

نوکتە لە گەلێکەوە بۆ ئەوی دی و لە وڵاتێکەوە بۆ وڵاتێکی دیکەیش دەگۆڕێ؛ بەپێی سیستەمی دەسەڵات و ڕادەی هۆشیاری تاك و جیاوازی کێشە و گرفتەکانیان بەڕادەیەك ڕەنگە نوکتەیەکی ئەورووپایی لای ئێمە زۆر ساردوسڕ دەربکەوێ و جێی بایەخدان نەبێ، لەکاتێکدا ڕێی تێدەچێ هەندێ نوکتەی ئێمەش لای ئەوان جێی سەرنج نەبن، یا هەر بەدوایی تێی نەگەن… هەرچی چۆنێکە، نوکتە پەندگۆیی نییە بەقەد ئەوەی حاڵەتێکی ئینسانی هەڵکەوتووە کە لەهەلومەرجێکی بۆ دەرفەتدا باڵانسی مەودا دەروونی و کۆمەڵایەتییەکان ڕادەگرێ… هاوارێکی بێدەنگە لە ڕاست خۆهەڵخستنی بۆش و بەتاڵ و میدیای (شۆ)و بۆ پەیام و لە قاڵبدراو ، هەروەها کەللەپڕی و کاڵبوونەوەی وێنە ئینسانییەکان و ون بوونی ئەوەی پێی دەگوترێ عەدالەتی کۆمەڵایەتی و ئازادی دەربڕین.

بۆیە ڕەنگە نوکتە هەڵکەوتێکی نزیك بەڵام جیاواز بێ لە پاڵ میدیادا، کە حاڵی حازر بەهۆی تۆڕە پێشکەوتوو و خێراکانی تەکنەلۆژیای پێکگەیشتن، لە لایەك بە خێراییەکی باوەڕنەکردە لە ڕێی ئەوەی بە (سۆشیال میدیا) ناسراوە بڵاو دەبێتەوە ، لە لایەکی دی بە هۆی ئاسانی بڵاو کردنەوە و زۆری و بۆری و دووبارە و سێبارە و دەبارە بوونەوەی کاریگەری جارانی لەدەست دابێ .

لەگەڵ هەموو ئەمانەشدا نوکتە وەك هۆیەك بۆ گەیاندنی پەیامێك و بەشێك لە بەتاڵکردنەوەی هەست و نەستی بارگاوی بە نیگەرانی و مەینەتییەکانی ژیانی مرۆڤ دەمێنێتەوە با شێوەی گەیاندنی بە پێی شوێنکاتیش بگۆڕێ.

منداڵ وەک چەکی دەستی دایکان، لە ململانێ مێژینەکەی لەگەڵ پیاودا.. ڕێمان ئامینە

لە میزۆپۆتامیای کۆندا کە کانگای لەدایکبوونی شارستانیەتی چاخی نیۆلیتیکە، لە بەرەبەری داکشانی ئەو شارستانیەتەکەدا و لە سەرەتای لە دایکبوونی شارستانیەتی دەسەڵاتداری و درووستبوونی دەسەڵاتی سۆمەرەکاندا، خوداوەندی ژن ئینانا پێگەی خۆی لە دەستدەدات و خوداوەندی نێرینەی تەڵەکەباز و دەسەڵاتخوازو بازووگەر ئەنکی جێگەی دەگرێتەوە، لەو بارەیەوە دەستبەسەراگرتنی نەوەت و نە بەهرەکەی ژن (ئینانا) لەلایەن پیاوی بەهێزەوە (ئەنکی) نیشاندەر و ڕوونکەرەوەیە.
لەو سەردەمەوە چیتر ژن ستاتۆی خۆی لەدەستدەدات و لە مەیداندا ب[illegible] دەمێنێتەوە و دەبێت یاخود دەکرێت بەو نیمچە مرۆڤەی ئێستا دەبینرێ، لەم بارەیەوە گوتە بەناوبانگەکەی فەیلەسوفی فەرەنسی سیمۆن دیبوڤوار جێی بایەخە کە دەڵێت ” ژن بە ژنێتی لە دایک نابێت، بەڵکو ئەوە کۆمەڵگەی مرۆڤایەتی- مێژووییە ژن دەخوڵقێنێ” سا لەو سەردەمەوە ژن لەنێو ڕەوشێکی سایکۆ-بایۆلۆژی ناسرووشتی و ئاڵۆزدا دەژی، بووەتە بوونەوەرێکی هەستیار و نالەبار کە تەنانەت خۆشی ئەسڵ و نەسکی ڕەسەنی خۆی بیرچووەتەوە و بووەتە ئامێری خستنەوەی منداڵ. بۆیە لە چوارچێوەی سایکۆلۆژیای تێکشکاندا هەمیشە چاو لە پیاو دەکات و هەوڵدەدات کاری تێبکات و هاوتای ئەو ڕەوشە نالەبارەی خۆی بکاتەوە. وەنەبێت پیاویش بە خۆی لە کاریگەری نەرێنی و ترسناکی ئەو ڕەوشە دەربازی بووبێ، پیاویش لەسایەی ئەو کەشە ناهاوسەنگەدا بووەتە مەخلوقێکی ساختە و نائاسایی کە دەبێت دەسەڵات و پێگەی خۆی لەسەر ژن ئاوا بکات و بەو جۆرە ئەویش بەرکەوتەی ئەو دۆخەیە کە لە کۆیلەکردنی ژنەوە کەوتووەتەوە. بەجۆرێک باری پیاویش لار بووە کە ئەگەر بێتوو دەستبەرداری پیاوەتی خۆی ببێت ئەوا لە ژن پێگەی کەمتر دەبێت!

ژنانی میزۆپۆتامیا هێشتا بە زیندوویی کاریگەری ئەو ڕەوشە مێژووییە نالەبارەیان بەسەرەوە دیارە، بۆیە لە بەرامبەر پیاواندا هەمیشە لە بەسە و جەنگێکی بەردەوام و بێهودەدان. لەو بارەیەوە بە دیاردە بوونی هێنانی ژنی عەرەب، لەلایەن نەرێ حەیتەی باشوورەوە لەم دوایانەدا، نموونەیەکی زیندووە بە هەڵهاتن لەکاریگەری ئەو

بەرەنگاریەی ژنی کورد، کە هێشتا پەلەقاژێی لە دەستدانی ستاتۆ گرنگ و ژیاریەکەیەتی.

بۆیە ژنی میزۆپۆتامیا و کورد هەمیشه بەدوای تۆڵەسەندن□و□یە لە پیاو، ئەگەرچی تۆڵەسەندنەوە ئاکتێکی بێئامانج و کەسیە و دەرمانی ئەو دەردە جڤاکی- مێژووییە گەورەیە ناکات. ئەما ژنی کورد تا تەنهایە و خاوەن منداڵ نییە، هەوڵدەدات کەسوکاری خۆی لە دژی پیاوەکەی بەکاربێنێت. هەر کاتێک بوو بە خاوەنی منداڵ بە تایبەت منداڵی کوڕ، ئیتر هەوڵدەدات کوڕەکانی وەک قەڵغانێک بەرامبەر بە مێردەکەی بەکاربێنێت. بۆیە منداڵ لای ژن تەنها ئامڕاز و چەکێکە کە خەریکە ئیگۆی تێکشکاوی خۆی پێ ڕاست دەکاتەوە. سا لە ڕاستیدا ئەو منداڵانەی کە دەکەونە نێو گەمەی ئەم دایکە تێکشکاو و بێهودانەوە، تووشیاری دۆخی سایکۆلۆژی زۆر خراپ دێن و دەبنە سەحنەی ئەو شەڕە بێمانا و ئامانجە.

ئەوەی کە دەتوانێ ئەم ڕەوشە نالەباره مێژووییە کاڵ بکاتەوە، تەنها تێکۆشانێکە کە کورد و ژنی کورد ئێستا لە چوارچێوەی ڕێکخستنی سیاسی و کۆمەڵایەتیدا پێی هەڵساون و خەریکی دەستکاری ژیان و شەختەبەندانی ئەو ڕەوتە مێژووییەن، نەک ش□□□ی شەخسی و بێئەنجام.. ئەو شەڕ و تێکۆشان و فەلسەفەیەی کە لە دنیادا دەنگی داوەتەوە.

ڕۆمان ئامینە

بە غەوس منیش ئاگاداری دۆزینەوەی حەجاج بووم؟ بەڵام!.. عەلی مەحمود محەمەد

ماوەیەك زۆر پێش ئێستا لە سەماوەوە بەڕێز قاسم کازم قوربانی و چالاکوانی جینۆسايد تەلەفۆنی بۆم کرد وتی مامە حەجاج د□زیوەتەوە, بەساردییەکەوە وەڵامم دایەوە وتم دەستان خۆش و چونکە باوەڕم پێی نەبوو, ئاخر پێشتر هێندە درۆ لەسەر دۆزینەوەی حەجاج و مراندنی

بڵاو كرابوەوە, سەفەری قوربانیان بۆ نگرە سەلمان كلیلی دۆزینەوەی نه□ن□ی ئەو كەسە بوو كە ئیچستا ناوی عەجاجە, ئێمە پێشتر ناوەكەیمان بە هەڵە دەگوت, وێنەیەكی خەیاڵیمان بۆی درووست كردبوو, پسپۆرانی كوردە حەیاتەكەش شایەدیان بۆ راست و درووستی دەداو دەیان چیرۆكی خەیا□یان بۆی هۆنیبوەوە.

ئێمە لە ڤیستیڤاڵی یەكەمی ئەنفالەكان لە نیوەی یەكەمی نەوەدەكان لە شاری هەولێر رێكخمان خستبوو بە دێوەزمەیەكمان شوبهاندبوو, لە گەڵ خەیاڵدانی هونەرمەندانی رێكخەرانی ئەو ڤیستیڤاڵە دەهاتەوە.

حوسێن رەشید و سەدام حوسێن لە كاتی دادگاییكردنیان باسی ئەوەیان كردووە, ئەم حەجاجە هەر ناوی دووبارە دەبێتەوە, مەعقولە بەم هەموو پارە و ئەم كات و دەسەڵاتە كە هەتانە نەزانرا كێیەو نەدۆزرایەوە؟

مەعقولە بەڕێوەبەری هەردوو سەربازگەی تۆبزاوەو نگرە سەلمان نەدۆزرانەوە؟, پرسیارەكانیان لە جێی خۆی بوون, بەرپرسی هەردوو سەربازگە لە بەردەستمان بوون وەك 258 جاشە كوردەكەو دەیانی دیكە ناویان هەر لە لیستەكە نییە , نموونە نەزار خەزرەجی هەر نەگرتران, كە دووجار پۆلیسی ئەنتەرپول پەیوەندیان پێتانەوە كرد بۆ ناوەكانیان بە فەرمی وەڵامتان نەبوو, مەعقولە مەجنون و حەمە پۆخچی و عەدنان دیسكۆ و سعید جەباری لە لیستدا بن ؟ ئەمانە ناوی مرۆڤن یان پیشەو شێتخانەو مەلها, مەعقولە هەموو لەسەر بڕیاری دەستگیركردنەكانیان ناونیشانیان نەزانراو بێت كەچی رۆژانە قونسوڵ و سەفارەتخانەكان سەردانیان بكەن لە ماڵەوە؟, دیوەخانیان جمەی بێت, خۆیان و نەوەكانیان كاندید بن؟, خانەنشینی لیواو فەریق روكن بن, مەعقوڵە دادوەری هەمان دادگا سەردانی ماڵە تاوانبار بكات و وێنەی لە گەڵ بڵاو بكاتەوە؟, مەعقولە لە نەمساوە داواكاری گشتی بێت بۆ دۆسیەی كەسێك كە تاوانباری دوو دۆسیەی ئەنفال و بارزانی بێت وەڵامی نەدەنەوە؟, مەعقولە دادە شاناز بۆتە فریشتەی ئەنفالكراوان رۆڵی مەهدی مونتەزر دەگێڕێت كەچی تاریق رەمەزانی پاراست و دراوسێی وەفیق سامەڕائی هەڵاتوو بوو لە لەندەن.

بێشك ئەمان هیچی مەعقول نییە, وەلێ گرتن و دۆزینەوەی عەجاج كە ناو سیڤی و وێنەكەشی تا ئێستا نەزانراو بوو خۆشی□كە دەكرێت وێڕای نە دۆزینەوەی ئێسك و پرۆسكی خۆشەویستانمان بیكەین بە شایی و لۆغانێك ئەمسەرو ئەوسەری نەبێت, دەكرێت ئەم دۆزینەوەیە كۆمەڵێك نهێنیمان بۆ ئاشكرا بكات نرخی بە هیچ پێوانە نەكرێت, لەوانە:

1- دۆزینەوەی هەیكەلی رێكخراوەیی زیندانی سەربازگەی قەڵای نگرە سەلمان, نەك زیندانی نگرە سەلمان وەك هەندێك دەڵێن, هێزەكانی پاراستن و بەڕێوەبەرایەتی سەربازگەكە كێ بوون؟, چی بوون؟چەند

بوون؟.

-2 کە قوربانیانی بۆ ئەوە ناردووە؟, کە لە دوو قەڵەوە نەردراون تەبزاوەو دووبز, بۆ واژەی کە نەردرابوون؟, بەرپرسانی ئەو دوو سەربازگەیە کێ بوون؟.

-3 ژمارەی زیندانیان چەند بووە؟.

-4 ژمارەی مردووان و هەڵدانەوەی تۆماری مردووان لە نەخۆشخانەو شارەوانی سەماوە.

-5 بۆ دوکۆمێنتکردنی تاوانەکانی ناو زیندانەکە, لە ڕێگای پرۆسەی دادگاییکردن, شایەدیدان و وە دەستخستنی دۆکۆمێنتی نوێ.

-6 دۆزینەوەی هەموو ئەوانەی کاریان کردووە تا شۆفێری تەنکەری ئاوەکە, کە خەزێنەیەك زانیاری نهێنی تەنها لە ئاو سەمونە ڕەقەکەدایە.

-7 دیاریکردنی یەکەم ڕۆژی گەیشتنی قوربانیان و دەرچوونی دوا زیندانی.

هەموو ئەمانەو زۆری دیکە لە ڕێگای دۆزینەوەی عەجاجەوە دەشێت دەستمان پێی بگات, بۆیە دۆزینەوەی عەجاج لە جۆری سزا دانەکەی گرنگترە, لە بیرمان نەچێت زۆرترین ڕەگەزەکانی جینۆسایدی ئەنفال و هەڵەبجە لە مەرگەساتەکانی ژیانی ناو قەڵاو سەربازگەکانی تەبزاوە, نگرە سەلمان, سەربازگەی تکریت, دووبز و سەلامیەو نزارکەیە, بە تایبەتیش قەڵای نگرە سەلمان کە تاکە جێگایە دوو دۆسیەی ئەنفال و هەڵەبجە بە یەکەوە گرێ دەداتەوە.

https://www.kurdipedia.org/?q=20250507111620635428&lng=1

لەپەڕاوەزی دوو لێدوانی یەک بەدوای یەکی مەسعود بارزانیدا!.. تاهیر عیسا

بارزانی لەیادی کارەساتی ئەنفالی بارزانییەکان، ٣١ ی حەوتی ١٩٨٣ و یادی کارەساتی ئەنفالی یەزدییەکان، ٣ ی هەشتی ١٩١٤، یەک بەدوای یەک و لە هەردوو کارەساتەکەدا لێدوانی دا. ئەوەی جێگای سەرنجە بۆ

بەدبەختی مەسعود بارزانی و پارتەکەی، یادی ئەنفالی بارزانیەکان ڕێک لە سی ویەکی مانگدا ڕویداوە، واتە سی ویەک، هەم بە ئەوان ڕەقەمێکی بێزراوەو هەم بۆ خەڵکی کوردستانیش،کاتێک پاشکۆی ئابی پێوە دەلکێندرێت یادەوەریەکی تاڵە، بەتایبەتی بۆ ئەوانەی لەو یادەوەریەدا هەم کەس وئازیزیان لەلایەن ڕژێمی بەعسەوە تێداچوون، هەم بەئەوانەش کە لەو ڕۆژگارەدا دووچاری ئاوارەیی وماڵوێرانی و ئازار بوونەتەوە. واتە مانگێک دوای ئەو یادەوەریەی مەسعود بارزانی لەدوانی لەسەردا، سوپای بکوژو ئەنفالچی هەشت بارزانییان هێنایە ناو شاری هەولێرو هەر لەوڕۆژەو لەسەر دەستی ئەو سوپا دڕندەیەی ڕژێمی بەعس، بەسێدان کەسی ئەپۆزیسیۆنی عێراقی و کوردستانیان لەگەڵ گەڕانەوەیاندا ڕاپێچ کردوو دواتریش ئیعدام کران، ڕێک مانگێک دوای یادەوەری بارزانیەکان، مەسعود بارزانی و حیزبەکەی لە هەموو سی ویەکی ئابێکدا ئیحڕاج دەکرێن و لەهەموو لایەکەوە خەڵکی کوردستان لەوبیرەوەریە تاڵەیاندا بەتایبەت لەلایەن ئازادیخوازانی خەڵکی شاری هەولێرو دەوروبەری، بارزانی وپارتەکەی سی ویەک باران دەکرێن! ئەوانیش بەبیانوی پڕو پوچ و بەناوەرۆک دەیانەوێت پاساو بۆ ئەو سکانداڵە دزێوەیان بهێننەوە. سی ویەکی ئاب، وەک یادەوەریی تاڵی شەڕی ناوخۆیی ئەوەی بە خەڵکی کوردستان ئیسپات کرد، کە ئەوەی پارتی و بارزانی لەسی و یەکی ئابدا کردیان و دەستی دڕندەترین ڕژێمی بکوژی هەزاران لەخەڵکی مەدەنی وبێتاوانی بارزانی و هەزاران لەخەڵکی ئازادیخوازی کوردستان و عێراقیان وەک دەست وفریادڕەسی خۆیان ڕاکێشایە ناو شاری هەولێر، کە هەتا ئێستاش دوای داڕوخانی ئەم ڕژێمەش پاشماوەکانی لەهەولێرو لەژێر سێبەرو دەسەڵاتی بارزانیدا لەوپەڕی ڕیفاهو ئارامیدا دەژین، کەخۆشیان زۆر جارو لەڕێگای لەدوانی لەپرسراوەکانیانەوە ئەم ڕاستییە دەدرکێندرێت! هەرلە مانگی چوارو پێنجدا بۆ چەندحەڵقەیەک کەناڵی العربیە لەبەرنامەی الذاكرة السياسية، چاوپێکەوتنی لەگەڵ جەمال مستەفا سوڵتان، زاوای سەدام(هاوسەری حەلا) و سکرتێری دووەمی سەدام حوسێندا، ئەنجام داوە، دوای ئەوەی هەژدە ساڵ لەزینداندا ماوەکەی بەسەر دەبات، ئاراد دەکرێت و ڕو لەهەولێر دەکات. ئەو لەو بەرنامەیەدا زۆر ستایشی مەسعود بارزانی دەکات و ڕێگەی داوە ماوەیەک دوای ئازادکرانی لە ساڵی ٢٠٢١ دا لەهەولێر نیشتەجێبێت. هەروەها دەڵێت مەسعود بارزانی عێراقیەکی پاکەو بانگی کردەتە لای خۆی و لێی پرسیوە کەدەتوانێت چی بۆ بکات و چۆن هاوکاری بکات، وەئەو دەگێڕێتەوە کە مەسعود بارزانی لەڕێگای پێگەی خۆی و پەیوەندیەکانیەوە هەوڵی داوە پاسپۆرتی عێراقی بۆ دەربکات بۆ ئەوەی بتوانێت سەردانی خێزانەکەی بکات لەدەرەوەی عێراق. ئێستا

ئەوەی بارزانی هەر شتێک ل□ بارەی یادەوریی ئەنفالی بارزانیەکاندا بیڵێت، بانێکەو دوو هەواییەو تەنیا یاریکردنە بە یادەوەرییەکان وشەو چەمکە چەواشەکارانەکان بۆ لێدوانی ئیعلامی چەواشەکارانە!؟ مەسعود بارزانی، لەسی ویەکی ئابدا نیشانی داین ک□ ئەوەی ئەوان کردیان خیانەت نەبوو لەخەڵکی کوردستان بەڵکو ئەمە بنەماو ئەخلاقیاتی سیاسیی و کلتوری ئەم پارتەو بنەمالەیەیە، کە لەوەتەی هەن مۆتەکەی سەردڵی خەڵکی کوردستان و لەمپەری سەر ڕێگای ئازادی و خۆش بەختی خەڵکی کوردستان و تەنانەت پارچەکانی دیکەی کوردستانیشن، هەردەم و هەمیشە عەباسوری پێش لەشکری داگیرکەران و گوێ لەمست وئەڵقە لەگوێیان بوون بۆ بەچۆکدا هێنانی خەباتی ئازادیخوازی لە هەر چوار پارچەی کوردستاندا، ئەمەش تەنیاوتەنیا بەقیمەتی پارێزگاری لەپێگە خێڵەکی و چیانەیەتیەکانی خۆیان بووە لەسەر جەم دەورانەکاندا . زۆر لەم یادەوەریەش تێناپەڕێت، جارێکی دیکە ئەوان پشکی گەورەشیان لەئافڕاندنی بیرەوەریەتاڵ و پڕ لە ئێش و ژانەکەی س□□ی ئابی ساڵی ٢٠١٤ ی کارەساتی شەنگالیشدا هەیە، لەخەڵکی شەنگال و کوردستانیش ئەمە شاراوەنییە. مەسعود بارزانی بەر لەو کارەساتەی بەسەر موسڵ وشەنگالدا هات لەلایەن داعشەوە، هەڕەشەی ل□ م□الیکی سەرەکوەزیرانی ئەو کاتەی عێڕاق کرد، دوای هەڕەشەکانی مەسعود بارزانی زۆری نەبرد موسڵ لەلایەن داعش کونتڕۆڵکراو سوپای عێڕاقیش ئینهیاری کرد لەو پارێزگایەو دووچاری شکست وڕاکردن هات. دوای موسڵیش پەلاماری شەنگال درا، پارتی و هێزە فشۆڵەکەی لانی کەم دەیانتوانی بەو ئەندازی□ی خ□□کی شەنگال نەخەنە ناو قورگی ئەژدیهای داعشەوە، کە بەهەزارانیان لێ کۆمەڵکوژکراو بەهەزارانیشیان بەدیلگیراو بەهەزاران ژن ومناڵی مێیینەشیان وەک کۆیلەو کەنیزەک لەگەڵ خۆیان وەک مەڕوماڵات و وەک هەر دەستکەوتێکی دیکەی جەنگی (محم□دی ئیسلام ئاسا) لەگەڵ خۆیان بەغەنیمەت گرت، کەناڵی ڕۆژ تیڤی لەسەرو بەندی هێرشی داعشدا بۆ سەر شەنگال ڕوماڵی کارەساتەکەی دەکرد، ئەو ڤیدیۆیەی تێیدا پرسیاری لەو هێزە زۆرو زەبەلاحەی پارتی کەلە حاڵەتی پاشەکشەو ڕاکردندابوو دەکرد، بەهەزاران شەیری لەتۆڕە کۆمەڵایەتیە جۆراو جۆرەکاندا هەیە، کەدەیگوت چما هەڵدێن و چما دیفاع ناکەن لەوخەڵکە، ئەوان دەیان گوت لەسەروی خۆمانەوە ئەمرمان پێکراوە کە پاشەکشێ بکەین، ئەوان ڕاستیان دەکرد، ڕێککەوتنێک لەسەروی خۆیاندا کرابوو کە هێزی حەشاماتی پارتی لێی بێخەبەربوون، ئەویش دروستکردنی دەوڵەتێکی تازەی سوننە، کە شەنگال خاڵێکی ستراتیجی گرنگ بوو بۆ تورکیاو کەپارتی و بنەمالەی بارزانیش لەپاڵیدا جێگاو ڕێگایان ل□ نەخشەی تازەدا بۆخۆیان مسۆگەردەکرد. داعشیش لەو کارەساتە شومەدا،

مەبەستی بوو ڕوداوە مێژووییەکانی سەردەمی سەرهەڵدانی ئیسلام لە سەر یەزداییەکاندا کە ئەوان بە کافریان دەزانین تاقی بکەنەوە، بە ئەوەی لەڕێگای کوشتاری ئەوان و بەکۆیلەکردنی سەکسی کچ و ژن و منداڵە هەرزەکانی ئەوانەوە وێنای ڕاستەقینەی ئیسلام بەدنیادا بگەیەنن و گەنجانی موسوڵمانیش کەلەناو ژینگە ئیسلامییە نەریتییە دواکەوتووەکاندا دوچاری کەبتی سەکسی و نامۆیی بە مێیینە کراون، ڕاکێشێتە ناو دەوڵەتەکەیەوەو لەوێدا بتوانن وەڵامی غەریزە سێکسییە حەیوانئاساییەکانیان وەربگرنەوە، وەک ئەو ڕێگاو شوێنەی ئیسلامیش لەسەردەمی سەرهەڵدانیدا، هەم لەڕێگای غەنیمەو تاڵانی و هەم لەڕێگای بەکۆیلەکردنی ژناندا گرتیە بەرو تیایدا لەماوەیەکی زەمەنی کەمدا گەشەی تێداکرد!؟ ئەوەی ڕۆڵی سەرەکی لەم کارەساتە شومەدا بینی، دەوڵەتی تورکیا بەسەرۆکایەتی ئەردۆغان و پارتی بە سەرۆکایەتی مەسعود بارزانی و داعش بە سەرۆکایەتی ئەبوبەکەر بەغدادی بوو. لەو سەردەمانەدا مەسعود بارزانی لەسەر ناوی ئەم ڕێککەوتنە نهێنییە سەردانی عەممانی پایتەختی وڵاتی ئوردونی کرد بوو و لەوێ لەسەر ناوی کورد ئیمزای خۆی لە ژێر پەیمانی دامەزراندنی دەوڵەتی ئیسلامی داعش و کۆمەڵکوژی شەنگالدا دانابوو. نێچیرڤان بارزانی دوای ئەو ڕوداوانە ڕایگەیاند ئێمە دەبێت لەگەڵ واقیع تەعامول بکەین و تازە هەرێمی کوردستان دراوسێیەکی نوێی هەیە.

تاهیر عیسا/٦.٨.٢٠٢٥

تەراتێنی نارسیستەکان لە دامودەزگاکانی حکومەتی هەرێمدا.. ڕێمان ئامینە

نارسیست ئەو کەسەیە کە ماسکێکی بەستووە و لەناخەوە وێرانە و لە ڕوواڵەتدا هەوڵدەدات باش و بەهێز بنوێنێت. ئەو کەسەیە کە بە دوای هێز و دەسەڵاتەوەیە، ئەو کەسەیە کە تا کەسێک لە داو دەخات هەموو هەوڵێک دەدات و مانیپلاسیۆنی دەکات، بەڵام کە بە دەستی هێنا لێی

سارد دەبێتەوە. ئەو کەسەی کە ئازیزەکانی دەڕەنجێنێ و دەشکێنێ و نرخیان نادات و هەمیشە ڕەخنەیان لێ دەگرێت، هەروا بێتەوە ئەو کەسەی هیچ کات دان بە هەڵەی خۆیدا نانێت و هەموو هەڵەکانی دەخاتە ئەستۆی بەرامبەرەکەی. لەناو کۆمەڵدا هەوڵدەدات خۆی بکاتە جێی سەرنج و لەهەمووان زیرەکتر دەرکەوێ بەهەر نرخێک بێت، وە ئامادەیە هەموو شتێک بکات تاکو بەخۆش و گەورە دەرکەوێ بەڵام لە ژیانی تایبەتیدا هیچ پێشکەشی ئازیزەکانی ناکات. تا ئێرە باس لە کەسایەتی نارسیستە لە ژیانی تایبەتیدا، داخۆ کاریگەری قەبە و ترسناکی ئەم کەسایەتیە ناتەواوە لە ژیانی گشتیدا چی بێت؟!

نارسیستەکان هەمیشە هەوڵدەدەن لە لوتکەکەدا بن. بۆیە لات سەیر نەبێت لەو فەزا سیخناخە بە شکست و بەسەرەوبەرەیی کە سی و ئەوەندە ساڵە هەرێمی کوردستان بەڕێوە دەبات، بووەتە مۆڵگەی نارسیستەکان، و لەوێدا لە ئەوجی دەسەڵاتەکاندان و خەریکی خۆتەیارکردنن.

نارسیست لە منداڵییەکی خراپ و گرنگیپێنەدان و فەرامۆشکردنەوە درووست دەبێت، هیچ ئەستەم نیە بڵێین کەتوار (واقیع) ی کوردی و هەلومەرجی سیاسی کۆمەڵایەتی کوردی، ژینگەیەکی لەبارە بۆ هێنانەدنیای دەرزەنێک نارسیست.
نارسیستەکان لە پێگەکانی دەسەڵاتی هەرێم و بەتایبەت دامودەزگا حکومی و ڕێکخراوە مەدەنیەکاندا لە لوتکەی هەرەمەکەدان. هیچ دامودەزگایەکی دنیا بە ئەندازەی دامودەزگاکانی ئەو هەرێمە سێ شاریە تێژی نیە لە نارسیست! بنیام هەر چاوێک بە ماهیەتی کار و چالاکی دامودەزگاکانی هەرێمەکەدا بگێڕێ، دەزانێ کاریگەری نارسیستەکان چۆن ئەو دەزگایانەی ئیفلیج کردووە و کردوونی بە مەیدانێک بۆ ساڕێژکردنی خواستی دەسەڵاتداری و هەیبەتی چەند نارسیستێکی قەڵەو و قەبە.

بۆیە لە ڕاستیدا ماهیەتی سەرجەم دامودەزگاکان چووەتە ژێر پرسیارەوە، سی و ئەوەندە ساڵە لەوپەڕی چەقبەستوویدایە لە سایەی دەروونی بیماری نارسیستەکان، بۆیە سەیر نییە کە بە هەر سێ شارەکە ناتوانرێت فیلمێکی ئاسایی بەرهەم بهێنرێت، سی و ئەوەندە ساڵە کۆمەڵێ دەموچاوی سواو و بێبەهرە خەریکی بەرهەمهێنانی فیلم و گۆرانی و کاری هونەری و سیاسین.

هاڵاو و سیگناڵی تێکشکان، لەو نارسستانەوە پەڕیوەتەوە بە فەزای گشتی، بۆیە ئەو نائومێدیە کوشندەیە لە هەموو ئاستێکدا درکی پێدەکرێ. چونکە نارسیستەکان لە هەر فەزایەکدا بن ئەو فەزایە

دەخنکێنن، کە لە دەوریان بەت وەرانی دەکەن و پەی دەکەن لە تەوی نادەنیایی و شکست و دەستەپاچەیی..

ڕەمان ئامینە

یەک تەز وەفا.. شیعری نەوزاد بەندی

ئەو هەموو وتارە سیاسی و کۆمەڵایەتیەمان گوێ لێ بوو ..
یەک ووشەمان سەیق نەکرد ..
کەچی
هەموومان
چالاک و
هەچەکە و
بەچکەی هەچەکەمان لە یادە ..
هەموومان
زەینەب و
بەبەکەیمان لە یادە ..
مام زەراب و سینیە مەوژەکەی و بارانەکە ..
گڤە گڤەی با ..
خاڵۆی شمشاڵ ژەن گیان ..
مام بزن کە لەسەر سەربانی مام گورگ
تەپە تەپی ئەکرد
کاسە و کەوچکی پێ لە خۆڵ ئەکرد ..
دەی دادە
کە دوو ڕۆژ بوو ئەڕژا ..
ئەو تەپانەی نەسرین لە باوکی وەرگرت ..
تامی نانی ساج ..
ترس لە سە سەگ ..
غاردان ڤان سواران ،
کە شیر و مەتاڵیان پێ بوو ..
وازی و دار و دارا و داو ..

مام ورچ کە لەسەر یەک قاچ وەستا بوو ،
دەوری بە کوڕ و کچ گیرا بوو ..
زریزەی زیو ،
کە وەک داهاتی نەوت ، وون بوو بوو ..
عەلە شیش ..کە ڕۆژی جومعە بوو ،
نەیشچوینایە بۆ مەکتەب ،
مامەستا عەزیز عاجز نەدەبوو ..
کەف ..کە دایکی دارا هەزار جاری پێ وتبوو ،
تف نەکاتە سەر زەوی ..
خستنە خوارەوەی سێ سێو ..
هێک ..هێلکەکانت بۆ بهاوێژم ؟

(سڵاو لە گیانی پاکی ئیبراهیم ئەمین باڵدار

سڵاو لە ئەلف و بێی نوێ …)

بێسنوور یاخی.. شیعری: سعد البیتنکس.. وەرگێڕانی: ڕێدار فەریق

بەبێ شاعیرەکی یاخی
مەبە نەستالیژیی
مەبە مەنەلەژیی
یاخی بە… یاخی
یاخی.. لەهەموو شت
هیچ لە مرۆڤەکان مەچێ
وەك پەرییەك دابەزیبێ
بە گەشتەکی کورت
غەریزەی مرۆ نەزانە چییە،
وانیش لە ژیانی ئەو نەزانن.

یاخی بە، تەنانەت
لە شێوازی خواردنی فراقین
وەك وان مەبە
لە خواردن، خواردنەوە، پۆشاك و نووستن
لە دانیشتن.
جیاواز لەوان،
چاولێكەریی مەكە، تەنانەت لە
گرتنی پێنووس و لەچاوكردنی چاویلكە
لە ڕۆشتن و پرسیاركردن
لە گێڕانەوەی جیرۆك و سەرهاتەكانت
یاخی بە… یاخی
تەنانەت لە شیعرو پابەندبوون بە سەروا و ڕێسای
یاخی لە كێش و كۆپلە
یاخی بە.. یاخی بە.. یاخی
تەنانەت گوڵ مەدە مەحبوبەكەت
نەبیە كلاسیكیی و چاولێكەری وان
شاعیر بە
یاخی لە وشە..
یاخیبوون تاقیكەوە
یاخی لە میریی
با كرێگرتەكانی چاودێریت كەن
با سەگەكان پێت بوەڕن و دوات بكەون
یاخی بە
با لە كۆبوونەوەكانیان باست بكەن
ڕزگار بە لە دەنگی ناخت
ببە شاعیرێكی مر□ق